

IDEJA RADOŠĀM STUNDĀM LITERATŪRĀ

Stundu cikls par dzeju pamatskolā

IDEJA

Šīs stundas veidojot, bija iecere rosināt skolēnus aizdomāties par ikgadējām Dzejas dienām, dzejnieka personību, vai par dzejnieku var kļūt katrs teksta autors.

Šo tēmu ieteicams aktualizēt 7. klašu literatūras stundās, bet, variējot grūtības pakāpi, uzdevumu idejas var izmantot arī citās klasēs.

IEROSINĀŠANA

Skolēniem tiek piedāvāta darba lapa ar informāciju par Dzejas dienām, dzejas kā literatūras veida iezīmēm un dažādi uzdevumi, kas veicami 1 mācību stundā individuāli.

Dzejas dienas 2013

Latvijā kopš 1965. gada ir tradīcija, ko sauc par Dzejas dienām. Tās notiek septembra otrajā nedēļā, jo septembris ir pasaulē pazīstamā dzejnieka Raiņa atceres mēnesis

Dzeja jeb lirika ir viens no 3 daiļliteratūras veidiem (citi literatūras veidi), kurā visspilgtāk parādās autora pārdzīvojums, attieksme pret sevi, cilvēkiem, dzīvi. Galvenais ir autora paša redzējums, izjūtas, vērtējums, izpratne. Autors atklāj savu dvēseli.

Dzejas pasaule

Mēģini uztvert dzejnieka domu un salikt dzejoli!

Bet, ja Tu būtu šī dzejoļa autors...

Trīs lietas, kas jāvēl sev pašam un citiem:

Trīs lietas, kas jāvēl sev pašam un citiem:

.....
Trīs lietas, kas
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

APJĒGŠANA

Apjēgšanas fāzē ir 3 posmi: **Es– dzejnieks, Es–dzejas lasītājs, klausītājs, Dzejas izpratne.**

1.posms. Es–dzejnieks

Šajā posmā skolēniem tiek piedāvāts pašiem rakstīt dzeju, kā 1. soli izmantojot piedāvātos grafiskos paraugus.

Atskaņu veidi

..... mati
..... skati
..... plīvo
..... dzīvo

..... tu
..... vējam
..... ziedotu
..... spējam

..... pelnu
..... skaudība
..... draudzība
..... velnu

Trijstūra dzejolis

.....
.....
.....

Viena burta dzejolis

A

Haiķas (5 zilbes, 7 zilbes, 5 zilbes)

Dzīve
.....
.....
.....

Es dzejnieks

Dzejas tēls
Metaforiskā doma
.....

Pirmo burtu dzejolis

C.....
E.....
Ļ.....
Š.....

I.....
R.....

G.....
R.....

Ū.....
T.....
S.....

Vidējā vārda dzejolis

..... *smaids*
..... *smaids*
..... *smaids*
..... *smaids*

2.posms. Es–dzejas lasītājs, klausītājs

Skolēni tiek iepazīstināti ar lasīšanas veidiem, daiļlasīšanas līdzekļiem. Tiek piedāvāts uzdevums pašiem sagatavoties dzejoļa daiļlasīšanai.

Es – dzejas lasītājs

Lasīšanas veidi :

- **Mehāniskā** lasīšana – lasītājs nedomā par tikai savieno burtus vārdos.
- **Saprātīgā** lasīšana – lasa ar izpratni par.....
- **Daiļlasīšana** – lasa dzirdami, saprotami, radot klausītājā spilgtu priekšstatu,

Daiļlasīšanas līdzekļi ir :

Pauzes (brīdī apturi balss skaņu, jo kļusums pievērš uzmanību),

Loģiskie akcenti (uzsver katrā rindā svarīgāko vārdu),

Intonācijas (maini skaņas augstumu un ilgumu)

Jānis Peters

Šodien mākoņi tik balti,

Šodien maģones tik sarkanas,

Šodien ūdeņi tik dziļi

Un tik rītdienīgi līni mārķā,

Ka es nezinu, kā iemūžināt

Visu bagāto un manu šodienu....

Juris Kaukylis „Lai arī tu būtu ar mani”

ES ATRĀVOS NO ZEMES

UN ARĪ TU BIJI AR MANI

MĒS AIZMIRSĀM PIESPRĀDZĒTIES

UN ATSTĀJĀM VISU AIZ SEVIS

BEZ VĀRDIEM ES SAPRĀTU TĒVI

TU LŪDZIES TIK NEAPSTĀJIES

UN PIESKĀRĪES LŪPĀM UN KRŪTĪM PARTUVU

MĒS AIZDEGĀMIES

LAI ARĪ TU BŪTU AR MANI

UN VIENS LAI PALIEK DIEVS

Nākamajā stundā skolēni publiski uzstājas ar sava dzejoļa lasījumiem, piedalās vērtēšanā.

Dzejoļa, prozas darba lasījuma (skatuves runas) vērtēšanas kritēriji

N.p. k.	Vērtēšanas kritēriji	Maksimālais punktu skaits	Skolēna vērtējums	Skolotāja vērtējums
1.	Pārlicinoši pamato dzejoļa, prozas darba izvēli, īsi iepazīstina ar saturu vai ideju.			
2.	Repertuāra atbilstība runātājam (vecums, individualitāte).			
3.	Nosauc darba autoru, virsrakstu.			
4.	Runā brīvi, pārlicinoši (zina tekstu no galvas).			
5.	Mērķtiecīgi maina balss tembru, intonācijas un runas tempu atbilstoši izvēlētajā darba noskaņai.			
6.	Spilgtu priekšstatu, gleznu esamība un atklāsme klausītājam (teikto redz, dzird, saprot).			
7.	Ir kontaksts ar klausītāju (kam runā).			
8.	Patiess prieks klausīties, aizrauj klausītāju.			

3.posms. Dzejas izpratne

Ar daudzveidīgu uzdevumu palīdzību skolēni tiek rosināti aizdomāties par dzejoļa virsraksta, vārdu izvēles nozīmi.

Un vēl mazliet par dzejas izpratni ...

Virsraksta domu karte:

Ikdienišķs un neparasts (dzejas) vārdu saistījums

Vārds	Mana izvēle	Autora izvēle	Komentārs
(kā?) <i>plecos</i>			
<i>pelēka diena</i> (ko dara?)			
<i>brien</i> (kas?)			
<i>gliemezis</i> (kāds?)			
<i>krūtīs guļ</i> (kas?)			

Fr. Bārda „Pelēka diena”

*Elkšņišu plecos
pelēka diena šūpojas.
Svārciņos vecos
brien lietņiš un miegojas.*

*Žaģata kļavā
nelaimi melš.
Apmaldījies bērniņš raud pļavā,
nezin, uz māju kur ceļš.*

*Kalnā stāv, raģus pacēlis,
milzīģis, slapiģ, pelēģ gliemezis.
Tam krūtīs guļ dzirnauvu akmen(i)s.
Arī pieķūsis...*

